

شاخص عملکرد لجستیک (LPI)^۱

گزارش جدید عملکرد لجستیک کشورها تهیه شده توسط بانک جهانی در تاریخ ۲۸ ژوئن ۲۰۱۶ منتشر شد. این گزارش هر دو سال یک بار به بررسی و ارزیابی تغییرات حاصل شده در عملکرد لجستیک کشورهای مختلف می پردازد و در گزارش اخیر ۱۶۰ کشور جهان را از این حیث ارزیابی و رتبه بندی کرده است.

امروزه، بخش لجستیک به عنوان یکی از ارکان اصلی توسعه اقتصادی کشورها شناخته شده است. عملکرد لجستیک کشورها، عامل رشد اقتصادی و رقابت آنها در هر دو زمینه تجارت بین‌المللی و داخلی خواهد بود. سیاست‌گذاران، پیاده‌سازی سیاست‌های منسجم و پایدار را برای یکپارچه سازی زنجیره تأمین نه تنها در کشورهای دارای بهترین عملکرد، بلکه در اقتصادهای نوظهور نیز به عنوان موتوری برای رشد ضروری می‌دانند. کشورهایی دارای عملکرد ضعیف در بخش لجستیک با هزینه‌های بالا روبرو هستند. این امر نه تنها به دلیل هزینه‌های حمل و نقل بلکه به دلیل زنجیره‌های تأمین غیرقابل اتکا است که مانع اصلی همگرایی و رقابت در زنجیره ارزش جهانی محسوب می‌شود.

شاخص لجستیک شامل عملکرد ۶ حوزه مختلف است که عبارتند از:

- ۱- کارایی فرآیندهای ترخیص کالا (سرعت، سادگی و قابل پیش‌بینی بودن تشریفات گمرکی)
- ۲- کیفیت زیرساخت‌های تجاری و جابجایی (مثل مبادی ورودی، راه‌آهن، جاده‌ها، فناوری اطلاعات)
- ۳- سهولت دسترسی به حمل و نقل بین‌المللی با قیمت رقابتی (هزینه‌ها)
- ۴- شایستگی و کیفیت خدمات لجستیک (عملکردمتصدیان حمل و نقل، کارگزاران یا واسطه‌های گمرک)
- ۵- توانایی در تعقیب و ردیابی کالاهای ارسالی
- ۶- مناسب بودن زمان تحویل محموله‌ها به مشتری در زمان برنامه‌ریزی شده یا زمان مورد انتظار

نتایج بررسی های بانک جهانی نشان می‌دهد:

- عملکرد لجستیک کشورهای جهان در سطح بالا همگرا شده، اما شکاف بین بهترین و بدترین عملکرد در حال افزایش است.

نتایج بررسی‌ها نشان می‌دهد آلمان از نظر شاخص LPI به عنوان کشور دارای بهترین عملکرد با نمره ۴,۲۳ در جایگاه اول قرار دارد و سوریه کشوری با ضعیف‌ترین عملکرد و نمره ۱,۶ (معادل ۱۹ درصد نمره آلمان) پایین‌ترین رتبه را به خود اختصاص داده است. به نظر می‌رسد روند همگرایی بین بهترین و بدترین عملکرد که در بررسی‌های گذشته LPI مشاهده شده بود، در حال حاضر اندکی معکوس شده است (جدول ۱).

¹ Logistics Performance Index

جدول ۱- متوسط ده نمره بالا و پایین در LPI - ۲۰۱۶-۲۰۰۷

شاخص	۲۰۰۷	۲۰۱۰	۲۰۱۲	۲۰۱۴	۲۰۱۶
متوسط ده نمره بالا	۴,۰۶	۴,۰۱	۴,۰۱	۳,۹۹	۴,۱۳
متوسط ده نمره پایین	۱,۸۴	۲,۰۶	۲	۲,۰۶	۱,۹۱

منبع: World Bank

• **قابلیت اطمینان زنجیره تامین و کیفیت خدمات، اهداف کلیدی در عملکرد تمام گروه ها هستند.**

در یک محیط جهانی، کسی که جنس یا مالی به عنوانش ارسال شده^۲ به درجه بالایی از اطمینان در مورد زمان و چگونگی تحویل نیاز دارد. این امر بسیار مهم تر از سرعت تحویل است. به عبارت دیگر، قابل پیش بینی بودن زنجیره تامین موضوعی است که نه تنها در مورد زمان و هزینه، بلکه کیفیت حمل و نقل را نیز شامل می شود.

در پنجم بالای LPI، تنها ۱۳ درصد از محموله ها توسط معیارهای کیفیت شرکت مربوطه رد می شوند. در سال ۲۰۱۴ نیز همین نسبت برقرار بوده است. در مقایسه، در پنجم پایین حدود ۳ برابر آن (حدود ۳۵ درصد) از معیارهای کیفیت شرکت ها رد شده اند. این یافته ها نشان می دهد در کارایی و قابلیت اطمینان زنجیره تامین، شکاف لجستیک واقعی و دائمی است.

بررسی بخش لجستیک در کشورهای جهان نشان می دهد کیفیت زیر ساخت های ICT بالاترین رتبه را در میان پاسخ دهندگان بدست آورده و شکاف بین بهترین و بدترین عملکرد در این شاخص تا حد زیادی کم شده است.

در مقابل رضایتمندی از زیرساخت های راه آهن پایین مانده است. بیشترین شکاف در رضایتمندی، بین رضایتمندی در انبارداری و زیرساخت های بارگیری است. کیفیت خدمات راه آهن در همه جا رتبه پایینی را نشان می دهد. کشورهای با درآمد کم همچنان رتبه ضعیفی در خدمات حمل و نقل جاده ای دارند.

• **پیچیدگی های کشورهای سازگار با لجستیک، نگرانی های سیاستی جدید و فشارهای رقابتی**

تقاضا برای راه حل های لجستیک سازگار با محیط زیست یا لجستیک سبز به تدریج تبدیل به یک موضوع رایج شده است. دو پنجم پاسخ دهندگان به نظرسنجی بانک جهانی اذعان داشتند که یک نگرانی عمده در عملکرد پنجم بالا وجود دارد. در بررسی های ۲۰۱۶ که در خصوص مهارت ها و نیروی کار لجستیک انجام شد، نتیجه حاکی از کمبود نیروی کار ماهر است. هرچند تفاوت هایی بین کشورها و موقعیت های شغلی نیز وجود دارد.

سیاست گذاران در کشورهای در حال توسعه و اقتصادهای نوظهور باید علاوه بر توجه به مسائل فرامرزی، به عملکرد داخلی زنجیره های تامین نیز توجه کنند. استراتژی های جامع نه تنها بر منابع هزینه ها، بلکه بر هدایت یک

² consignees

معاونت بررسی های اقتصادی

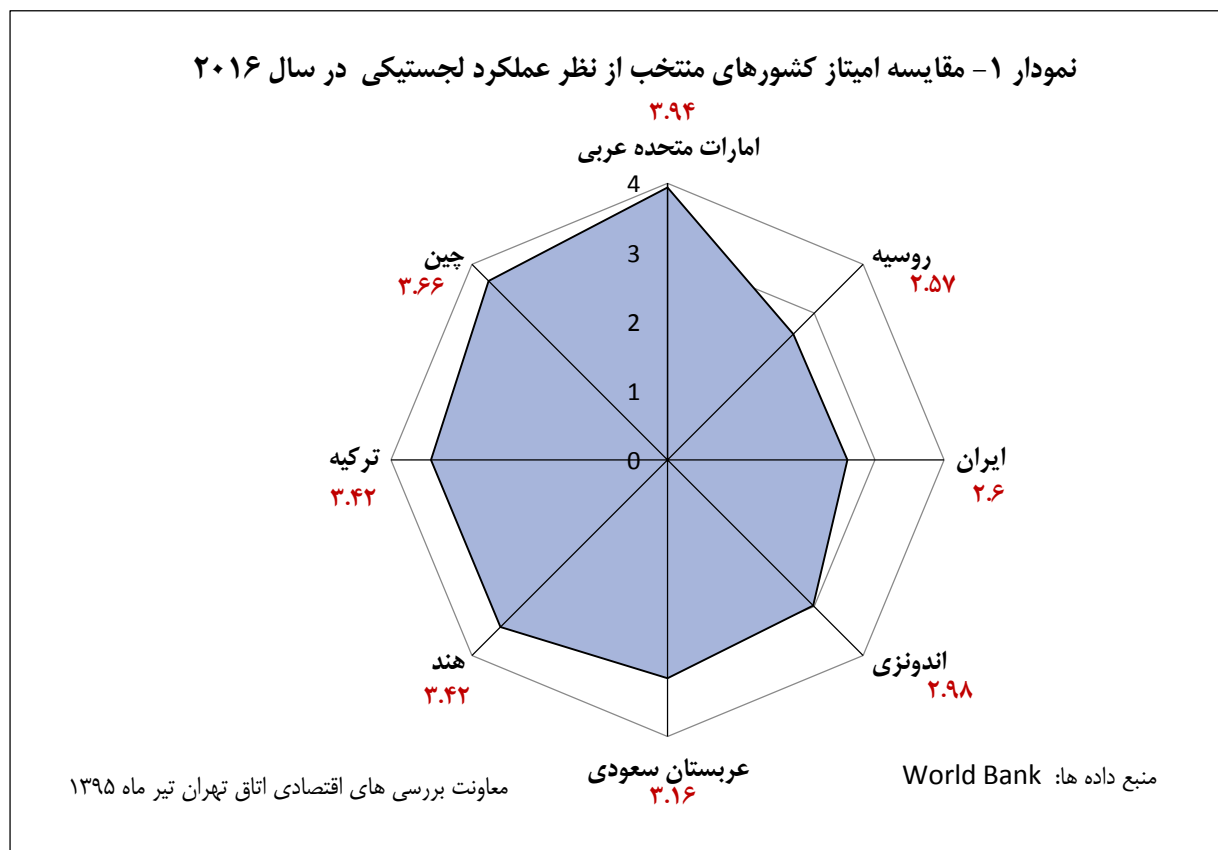
بخش با یک ردپای بزرگ در اقتصاد و نگرانی های مربوط به محیط زیست، اشتغال، زمین های استفاده شده، برنامه-ریزی شهری و مسائل دیگر نیز تمرکز هستند.

تعداد فزاینده ای از کشورها به دنبال بهبود این مسیر هستند. کشورهای موفق در معرفی تغییرات گسترده آنهایی هستند که با ترکیب اصلاح مقررات و برنامه ریزی سرمایه گذاری، توانسته اند هماهنگی و انگیزه لازم را برای اپراتورها ایجاد کنند. اطلاعات دقیقی برای سیاست گذاری و نظارت مورد نیاز است. مجموعه اطلاعات در دسترس و در حال رشد، فرصت جدیدی است که تاکنون تنها توسط چند کشور استفاده شده است.

• شاخص عملکرد لجستیک در کشورهای منتخب

بانک جهانی مطابق سال های قبل، ۱۶۰ کشور جهان را از نظر عملکرد لجستیکی آنها مورد ارزیابی قرار داده است. نتایج بررسی ها نشان می دهد ایران در جایگاه ۹۶ام قرار گرفته و در مقایسه با گزارش سال ۲۰۱۴، ۱۸ پله صعود کرده است.

نمودار ۱ عملکرد لجستیکی برخی کشورها را بر اساس گزارش ۲۰۱۶ بانک جهانی نشان می دهد. همان گونه که در این نمودار مشاهده می شود ایران در مقایسه با ترکیه، هند، اندونزی، عربستان عملکرد ضعیف تری و در مقایسه با روسیه عملکرد لجستیکی نسبتاً بهتری داشته است. اختلاف امتیاز ایران از کشورهای امارات متحده عربی و چین به مراتب بالاتر از سایر کشورها مندرج در این نمودار است.

معاونت بررسی های اقتصادی

کشور ترکیه از نظر شاخص لجستیک نسبت به عربستان در جایگاه بالاتری قرار دارد، اما همانطور که در جدول ۲ مشاهده می‌شود؛ رتبه این کشور در تمام حوزه‌های مربوط به شاخص لجستیک نسبت به سال ۲۰۱۴ تضعیف شده است. بهترین عملکرد ترکیه مربوط به حوزه "کیفیت زیرساخت‌های تجاری و جابجایی" است.

رتبه کلی شاخص LPI برای کشور عربستان نیز در سال ۲۰۱۶ تضعیف شده و تنها در حوزه "سهولت دسترسی به حمل و نقل بین‌المللی با قیمت رقابتی" نسبت به سال ۲۰۱۴ بهتر عمل کرده است.

بر اساس گزارش بانک جهانی عملکرد لجستیکی کشور ایران در گزارش سال ۲۰۱۶ نسبت به دوره‌های قبل بهبود یافته که عمدتاً ناشی از بهبود رتبه ایران در حوزه "سهولت دسترسی به حمل و نقل بین‌المللی با قیمت رقابتی" بوده است. تنها در حوزه "شایستگی و کیفیت خدمات لجستیکی" که شامل عملکردمتصدیان حمل و نقل، کارگزاران یا واسطه‌های گمرک می‌شود، تغییر چندانی در جایگاه جهانی ایران مشاهده نمی‌شود.

به نظر می‌رسد ایران همچنان مطابق سال‌های گذشته در زمینه تحویل به موقع محموله‌ها به مشتری نسبت به سایر حوزه‌ها ضعیف‌تر عمل کرده است. ایران در حوزه "زمان تحویل محموله‌ها به مشتری در زمان برنامه‌ریزی شده یا زمان مورد انتظار" در میان ۱۶۰ کشور جهان در جایگاه ۱۱۶ام قرار گرفته است.

جدول ۲- مقایسه رتبه ایران، عربستان و ترکیه در شاخص لجستیک در سال‌های ۲۰۱۴ و ۲۰۱۶

رتبه در شاخص ۲۰۱۶			رتبه در شاخص ۲۰۱۴			شرح
عربستان	ترکیه	ایران	عربستان	ترکیه	ایران	
۵۲	۳۴	۹۶	۴۳	۳۰	۱۱۴	شاخص کلی LPI
رتبه در حوزه های مرتبط						
۶۸	۳۶	۱۱۰ ↑	۵۳	۳۳	۱۳۳	کارایی فرآیندهای ترخیص کالا (سرعت، سادگی و قابل پیش‌بینی بودن تشریفات گمرکی)
۴۰	۳۱	۷۲ ↑	۳۳	۲۸	۹۷	کیفیت زیرساخت‌های تجاری و جابجایی (مثل مبادی ورودی، راه‌آهن، جاده‌ها، فناوری اطلاعات)
۴۸	۳۵	۸۸ ↑	۶۰	۳۵	۱۲۴	سهولت دسترسی به حمل و نقل بین‌المللی با قیمت رقابتی (هزینه‌ها)
۵۴	۳۶	۸۲ ↑	۴۲	۲۷	۸۳	شایستگی و کیفیت خدمات لجستیکی (عملکرد متصدیان حمل و نقل، کارگزاران یا واسطه‌های گمرک)
۴۹	۴۳	۱۱۱ ↑	۴۵	۲۶	۱۲۳	توانایی در تعقیب و ردیابی کالاهای ارسالی
۵۳	۴۰	۱۱۶ ↑	۴۳	۳۸	۱۴۱	مناسب بودن زمان تحویل محموله‌ها به مشتری در زمان برنامه‌ریزی شده یا زمان مورد انتظار

منبع: World Bank